

TAHKİM YARGILAMASINDA ADİL YARGILANMA HAKKI VE USULİ KARARLAR: TÜRK MAHKEMELERİ SÖZ KONUSU OLDUĞUNDA NE KADAR DİKKATLİ OLMALISINIZ?

Pelin Baysal & Bilge Kağan evik

Hakemler, tahkim yargılamaları esnasında önlerine gelen bazı usuli taleplerle ilgili bir ikileme düşebilirler: Taraf vekilinin talebi gerçek bir ihtiyaç sonucunda yapılmış bir talep mi, yoksa yargılamayı geciktirmek amacıyla yapılan bir taktikten mi ibaret? Bu ikilem, esasen hakem heyetinin vereceği usuli kararlara karşı daha sonra taraf vekillerince itiraz edilebileceği ve hatta bu argümanların olası bir iptal ve/veya tenfiz davasında kullanılabileceği endişesinden doğmaktadır. Bu yaklaşım, hakemlerin makul olmayan talepleri kabul etmesine, yargılamanın gereksiz yere uzamasına ve uluslararası tahkimin etkinliğinin azalmasına yol açmaktadır. Doktrinde hakemlerin normal şartlar altında kabul etmeyeceği bu usuli talepleri kabul etmesi “adil yargılama hakkı paranoyası” olarak adlandırılmaktadır.

Türk mahkemeleri tarafından yakın zamanda verilen bir karar, adil yargılama ihlallerine ilişkin bu endişelerin genellikle yersiz olduğunu teyit etmektedir.¹

Uyuşmazlığın zeti

Uyuşmazlık, bir hidroelektrik santralindeki elektromanyetik ekipmanın teslimatı, kurulumu ve faaliyete geçirilmesinden kaynaklanmıştır. Ekipmanın teslim edilmesinden sonra, davacı ekipmanın ayıplı olduğunu fark etmiştir. Bu doğrultuda, davacı söz konusu ayıpları davalıya bildirmiş ve davalının vermiş olduğu teminat mektubunu paraya çevirmiş; zararını tazmin etmiştir. Davalı, malların ayıplı olduğu iddiasını reddetmiş; bunun sonucunda davacı konuyu tahkime taşımıştır.

Tahkim sırasında taraflar usule ilişkin bir zaman izelgesi, yani her bir tarafın hangi tarihte delil sunacağı üzerinde anlaşmışlardır. Dilekelerinde dayandıkları tüm belge ve raporları dilekçenin ekinde hakem heyetine sunma konusunda anlaşan taraflar, ayrıca tüm delillerin sunulması için son tarihi de belirlemişlerdir.

Davalı cevap dilekçesini sunduğunda, cevap dilekçesinde defalarca atıf yaptığı bir uzman raporunu dilekçesiyle birlikte sunmadığı anlaşılmıştır. Tek hakem, hızlı bir şekilde harekete geçmiş ve davalıdan ilgili uzman raporunu aynı gün içinde sunmasını talep etmiştir. Davalı ise raporun Almanca kaleme alındığını ve tercümesinin zaman

¹ Yargıtay 6. Hukuk Dairesi’nin E. 2023/1646 K. 2024/546 sayılı ve 08.02.2024 tarihli kararı.

alacağını öne sürerek, raporu delil sunulabilecek son tarihe kadar sunacağını belirtmiştir.

Tek hakem davalının bu yaklaşımını kabul etmemiştir. Bunun yerine, davalıya uzman görüşünü tercümesiyle birlikte sunması için ek süre vermiştir. Söz konusu süre, delil sunulması için son gün olarak kararlaştırılan tarihten bir ay kadar önce sona erecek şekilde belirlenmiştir. Davalı, verilen süre içinde raporu veya İngilizce tercümesini sunmamış; ancak delil sunulabilecek son tarihten bir gün önce, cevap dilekçesinde atıfta bulunmadığı başka bir uzman raporunu ve tercümesini dosyaya sunmuştur.

Tek hakem, mevcut delillere dayanarak yargılamaya devam etmiş, duruşmaya gerek görmemiş ve davacının taleplerini kabul etmiştir. Davacının Türk mahkemelerine yaptığı tenfiz başvurusu üzerine davalı, uzman raporunu sunabilmesi için tek hakemin koyduğu katı süre sınırlamalarının davalının adil yargılanma haklarını ve tarafların eşitliğini ihlal ettiğini ileri sürerek tenfizin reddini talep etmiştir. İlk derece mahkemesi, tek hakemin taraflarca üzerinde mutabık kalınan usul takviminde delillerin hangi tarihte sunulması gerektiğini ayrıntılı olarak açıkladığını belirtmiştir. İlk derece mahkemesine göre, davalının bu takvime uymadığı ve cevap dilekçesinde atıfta bulunduğu bilirkişi raporunu sunmadığı göz önüne alındığında, davalının adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası temelsizdir. Mahkeme, davalıya delillerini sunması için yeterli fırsat verildiği sonucuna varmıştır. Bu karar Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay tarafından da onanmıştır.

Sonuç

Tahkim yargılamalarının tarafları, ekseriyetle yargılamayı kararlı ve belirleyici bir şekilde yürüten kişilerin hakem olarak atanmasını istemektedir. Tahkime ilişkin yapılan anketler de, yargılama taraflarının proaktif şekilde dava yönetiminde rol alan hakemleri tercih ettiğini göstermektedir. Zira, söz konusu aktif dava yönetiminin taraflara zaman ve masraf tasarrufu sağladığı da göz önüne alındığında, tarafların bu beklentisinin makul olduğu açıktır. Devlet mahkemelerinin, tarafların adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine yönelik itirazlarını nadiren kabul etmesi, hakemlerin yargılama sırasında “adil yargılanma hakkı paranoyası”na olabildiğince az kapılması için önemli bir temel oluşturur.

Bu nedenle, bir hakemin öncelikli kaygısı, tarafların uyuşmazlığın şartları dolayısıyla bazen taktiksel olarak yaptıkları talepleri kabul etmek değil, koşullar altında neyin makul olduğu ve neyin uyuşmazlığın etkin bir şekilde çözülmesini teşvik ettiğini tespit etmek olmalıdır. Zira, bu husus tarafların tahkim yargılaması ile ulaşmak istedikleri amaçtır. Bu zihniyetle hareket eden, yargılamayı tüm tarafların menfaatine olacak şekilde yönlendiren ve adil yargılanma haklarını koruyan bir hakem, gerçek bir usul becerisi ve muhakemesi sergiler. Dolayısıyla, bir hakemin gerçek kabiliyeti, usule ilişkin hassas zorlukları, yersiz tereddütlerden veya usul ihlallerine ilişkin yersiz korkulardan uzak, kararlı bir şekilde yönetmektir.

Ayrıntılı bilgi için iletişime geçin:

Pelin BAYSAL
pelin@baysaldemir.com

Bilge Kağan ÇEVİK
bilge@baysaldemir.com